

Міністерство освіти та науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
Факультет агрономії та захисту рослин
Кафедра генетики, селекції та насінництва

ІНСПЕКТОРСЬКИЙ НАГЛЯД ТА КОНТРОЛЬ В НАСІННИЦТВІ

Методичні вказівки
для самостійного вивчення дисципліни

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності
201 «Агрономія» за освітньо-професійною програмою «Насінництво та
насіннезнавство»

Затверджено
рішенням навчально-методичної
комісії факультету
агрономії та захисту рослин
Протокол № 12
від 30 січня 2024 р.

УДК 631.53.02(072)

I-69

Схвалено на засіданні кафедри генетики, селекції та насінництва
Протокол № 6 від 21 грудня 2023р.

Рецензенти:

О.В. Романов, декан факультету агрономії та захисту рослин, доцент кафедри плодоовочівництва і зберігання продукції рослинництва ДБТУ;

В.В. Безпалько, доцент кафедри рослинництва ДБТУ.

I-69

Інспекторський нагляд і контроль в насінництві: метод. вказівки для самостійного вивчення дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заоч. форм навч. спец. 201 Агрономія; Держ. біотехнол. у-нт; уклад.: О.В. Гудим. – Харків: [б. в.] 2024. – 30 с.

Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни «Інспекторський нагляд і контроль в насінництві» розроблено відповідно до навчальної програми. Видання включає програму та структуру навчальної дисципліни, теми практичних занять, теми для самостійної роботи здобувачами, рекомендовану літературу, питання до підсумкового контролю. Видання призначено здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форми здобуття освіти зі спеціальності 201 «Агрономія».

УДК 631.53.02(072)

Відповідальний за випуск: Гудим О.В., старший викладач

© О.В. Гудим, 2024

© ДБТУ, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. Структура програми навчального курсу «Інспекторський нагляд і контроль в насінництві».....	8
2. Програма навчальної дисципліни	9
3. Структура навчальної дисципліни.....	13
4. Теми практичних занять.....	14
5. Теми для самостійної роботи.....	15
6. Методи контролю.....	17
7. Рекомендована література.....	20
8. Тестові завдання до вивчення дисципліни «Інспекторський нагляд і контроль в насінництві».....	23

ВСТУП

Програму навчальної дисципліни «Інспекторський нагляд і контроль в насінництві» складено відповідно до програми підготовки фахівців освітнього рівня «магістр» зі спеціальності 201 «Агрономія» освітньо-професійною програмою «Насінництво та насіннезнавство»

Освітній рівень **магістр**

Спеціальність **201 Агрономія**

Семестр **III**

Лекції **18 год**

Практичні заняття **18 год**

Самостійна робота **54 год**

Всього **3 кредити/90 год**

Форма контролю – **залік**

Предметом вивчення дисципліни «Інспекторський нагляд і контроль в насінництві» є набуття теоретичних і практичних знань з державної та міжнародної законодавчої та нормативно-правової бази виробництва, реалізації та використання насіння сільськогосподарських культур; методики визначення посівних якостей насіння, внутрішньогосподарського та державного контролю за дотриманням правил насінництва на всіх його етапах, державного інспектування насінництва сільськогосподарських культур як системи контролю виробництва, реалізація та використання насіння.

Метою курсу «Інспекторський нагляд і контроль в насінництві» є вивчення комплексу законодавчо-нормативних і організаційно-технологічних методів насінневого контролю як складової вітчизняних та міжнародних систем насінництва сільськогосподарських культур.

Завданням дисципліни є формування у здобувачів системи знань та умінь з використанням сучасної нормативно-правової бази насінництва, методів державного та внутрішньогосподарського контролю для забезпечення виробництва високоякісного насіння сільськогосподарських

культур. Особливого значення набувають ці знання та уміння у зв'язку з європейським вектором розвитку України та прийняття Закону України № 864-VIII від 29.12.2015 «Про внесення змін до деяких законів України у сфері насінництва та розсадництва у відповідь з європейськими та міжнародними нормами і стандартами».

Компетентності, якими повинен володіти здобувач:

Загальні компетентності:

ЗК.2 Здатність діяти на основі етичних міркувань;

ЗК.04 Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові компетентності):

СК.1 Здатність керувати колективом, забезпечувати розвиток персоналу, толерантно сприймати соціальні, етнічні та культурні відмінності;

СК.2 Здатність аналізувати та оцінювати сучасні проблеми, перспективи розвитку та науково-технічну політику в сфері агрономії;

*СК.6.*Здатність презентувати результати професійної та наукової діяльності фахівцям і нефахівцям;

СК.09 Здатність оцінювати стан насінневих посівів і проводити їх сертифікацію за національними методиками та за вимогами міжнародних Схем Організації економічної співпраці і розвитку (ОЕСР).

Програмні результати навчання:

ПРН.1 Використовувати методологію наукових досліджень, спеціальні методи та інструменти експериментальних досліджень, сучасні методи обробки даних для розв'язання складних задач агрономії.

ПРН.02 Інтегрувати знання з різних галузей для розв'язання складних теоретичних та/або практичних задач і проблем агрономії.

ПРН.3 Розробляти і реалізовувати економічно значущі виробничі і дослідницькі проекти в сфері агрономії з урахуванням наявних ресурсів та обмежень, технічних, соціальних, правових та екологічних аспектів.

ПРН.4 Здійснювати пошук необхідної інформації та оцінювати її в науково-технічній літературі, аналізувати, обробляти та оцінювати цю

інформацію.

ПРН.5 Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження в сфері агрономії, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

ПРН.06 Оцінювати та аналізувати сучасний асортимент мінеральних добрив, хімічних засобів захисту рослин, продуктів біотехнологій з метою розробки науково обґрунтованих систем їхнього застосування.

ПРН.07 Розробляти та реалізовувати проекти екологічно

ПРН.8 Управляти робочими процесами, які є складними, непередбачуваними, приймати ефективні рішення, оцінювати та порівнювати альтернативи, аналізувати ризики

ПРН.9 Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для обговорення результатів професійної діяльності, досліджень та інноваційних проектів у сфері аграрних наук та продовольства.

ПРН.10 Здійснювати ефективне управління персоналом і ресурсами, забезпечувати професійний розвиток персоналу, об'єктивно оцінювати результати діяльності колективу та внесок його учасників до цих результатів

ПРН.11 Здійснювати бізнесове проектування та маркетингове оцінювання виконання і впровадження інноваційних розробок.

ПРН.12 Добирати оптимальну стратегію господарювання в агрономії, у тому числі за нечіткості цілей та невизначеності умов

ПРН.14 Проводити польове інспектування насінницьких посівів з метою визначення їх сортових якостей за національними методиками та за 11 вимогами міжнародних Схем Організації економічної співпраці і розвитку (ОЕСР).

ПРН.15 Розробляти і реалізовувати комплекси технологічних заходів з вирощування, післязбиральної доробки та поліпшення насінневого матеріалу

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні знати:

- нормативно-законодавчу базу системи охорони прав на сорти;
- права та обов'язки, пов'язані з сортом рослин;

- реєстрацію прав на сорт;
- методику державного сортовипробування;
- систему та схему насінництва польових культур;
- інспекторську роботу

Внаслідок вивчення курсу здобувачі повинні вміти:

- уміти організовувати виробництво сортового і гібридного насіння;
- здійснювати розрахунки потреби в насінницьких площах;
- складати план сортооновлення та сортозаміни;
- працювати з насінницькою документацією;
- організовувати процеси очищення, сушіння і сортування насіння.

Міждисциплінарні зв'язки:

Інспекторський нагляд і контроль в насінництві спрямований на узагальнення процесів, що протікають в рослинних популяціях, визначення відповідності цих процесів, які зафіксовані у вибіркових сукупностях загальним процесам, що відбуваються в генеральній сукупності.

Інспекторський нагляд і контроль в насінництві використовує досягнення інших наук, таких як: насінництво, насіннезнавство, рослинництво, насінневі сортові ресурси, гербологія, ентомологія.. Використання знань цих дисциплін дає можливість досліднику достовірно оцінити фітосанітарний стан насінницьких посівів. Знання закономірностей формування насінневих сортових ресурсів польових культур та дозволяють самостійно визначити сортову чистоту та типовість сортів і гібридів в різних агрокліматичних зонах України.

Ці знання є основою виробництва високоякісного насіння сільськогосподарських культур та його використання у відповідності до діючої законодавчо-нормативної бази як в Україні, так і в країнах зарубіжжя.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

1 Структура програми навчального курсу «Інспекторський нагляд і контроль в насінництві»

Найменування показників	Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство» Спеціальність 201 «Агрономія»	Вибіркова	
Модулів – 2	Освітньо-професійна програма «Насінництво та насіннезнавство»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	
Самостійна робота – 54		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної робота здобувачів – 8	ОС: «Магістр»	18 год.	6 год.
		Практичні	
		18 год.	6 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		54 год.	78 год.
		Вид контролю:	контролю:
		поточний, модульний контроль, залік.	

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Організаційні засади насінництва

Тема 1. Закони України та нормативно-правові акти, які регламентують діяльність у галузі насінництва.

На рівні із державним регулюванням сфери насінництва задля забезпечення балансу приватних і публічних інтересів законодавством передбачено ряд напрямів державної підтримки цієї сфери діяльності. Так, згідно п. 28 ст. 2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 р. № 1877-IV вирощування насіння належить до сільськогосподарської діяльності. Таким чином така діяльність отримує спеціальний правовий режим ведення та державного регулювання, оскільки на пряму впливає на стан продовольчої безпеки держави та знаходиться у публічно-правовій площині.

Тема 2. Організація сортового і насіннєвого контролю згідно Закону України «Про внесення змін до деяких законів України у сфері насінництва та розсадництва у відповідь з європейськими та міжнародними нормами і стандартами» № 864-VIII від 29.12.2015.

До переліку нормативних актів, якими було внесено зміни до чинного законодавства з метою імплементації норм права ЄС у сфері насінництва належать Закони України «Про внесення змін до деяких законів України щодо приведення законодавства України у сфері охорони прав на сорти рослин та насінництва і розсадництва у відповідність із положеннями законодавства Європейського Союзу» від 16.11.2022 р. № 2763-IX та «Про внесення змін до деяких законів України щодо приведення законодавства України у сфері насінництва та розсадництва у відповідність з європейськими та міжнародними нормами і стандартами» від 08.12.2015 р. № 864-VIII. Законодавство у цій сфері відповідає за забезпечення якості насіннєвого матеріалу, включаючи перевірку та контроль за його відповідністю встановленим стандартам.

Тема 3. Внутрішньогосподарський сортовий та насіннєвий контроль.

Внутрішньогосподарський контроль проводиться безпосередньо в господарствах. Мета внутрішньогосподарського контролю – усунення причин, які призводять до сортового засмічення, зниження якості насіння в процесі вегетації, збирання, очищення, складування, зберігання та транспортування. Контроль передбачає дотримання правил розмноження сортового насіння.

Внутрішньогосподарський контроль здійснюється агрономічним персоналом і керівниками господарств, фермерами та іншими господарствами, які вирощують або заготовляють насіння. Кожне господарство повинно гарантувати відповідність сортових і посівних якостей насіння показникам, зазначеним у документах.

Змістовий модуль 2. Організація інспекторських робіт

Тема 4.. Порядок сертифікації насіння сільськогосподарських культур, його пакування та маркування.

Згідно статті 15 Закону України «Про насіння і садивний матеріал» насіння і садивний матеріал водяться в обіг після їх сертифікації. Сертифікати на насіння або сертифікати на садивний матеріал можуть бути видані, якщо: насіння та/або садивний матеріал належить до сорт, занесеного до Реєстру сортів рослин України; насіння за сортовими або посівними якостями відповідає вимогам законодавства у сфері насінництва та розсадництва; садивний матеріал за сортовими або товарними якостями відповідає вимогам законодавства у сфері насінництва та розсадництва».

У відповідності до статті 18 Закону України «Про насіння і садивний матеріал» суб'єктами видачі сертифікатів, що засвідчують сортові якості насіння або садивного матеріалу, є центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику, або органи з оцінки відповідності, що входять до сфери його управління, наразі це – ДП «Державний центр сертифікації та експертизи сільськогосподарської продукції».

Тема 5. Методика польового оцінювання насінневих посівів зернових культур.

Методика поширюється на насінницькі посіви м'якої і твердої пшениці, ячменю, жита, тритикале, вівса, рису, проса, гречки та установлює вимоги до проведення польової апробації насінницьких посівів за показниками сортової чистоти (типовості), вмістом видової та сортової домішки, засміченості бур'янами, ураженості хворобами, ушкодженості (заселеності) шкідниками. Здійснення комплексу заходів, пов'язаних з апробацією насінницьких посівів у суб'єктів насінництва відбувається згідно з Порядком, затвердженим Наказом Мінагрополітики України №463 від 3 липня 2009 р. та чинними нормативними документами. Апробації підлягають посіви усіх категорій насіння зернових культур занесених до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні

Тема 6. Методика польового оцінювання насінневих посівів кукурудзи і сорго.

Методика установлює вимоги до польового інспектування (польових обстежень та апробації) сортових посівів кукурудзи та сорго за показниками сортових якостей, ступеня стерильності стерильних аналогів самозапильних ліній, гібридів-батьківських форм та сортів, засміченості бур'янами, ураженості хворобами та ушкодженості (заселеності) шкідниками. Нормативні положення методики застосовують органи виконавчої влади, науково-дослідні установи, всі суб'єкти насінництва відносно сортів і гібридів кукурудзи та сорго, а також їх батьківських форм, занесених до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні.

Тема 7. Методика польового оцінювання насінневих посівів соняшнику.

Методика установлює правила польового оцінювання насінневих посівів соняшнику та ріпаку за показниками сортових якостей, ступеня стерильності батьківських компонентів гібридів, гібридів F1 та сортів, засміченості бур'янами, ураженості хворобами та ушкодженості (заселеності) шкідниками та застосовується аудитором із сертифікації (агрономами-

інспекторами) на сортах і гібридах соняшнику та ріпаку, а також їхніх батьківських компонентів, занесених до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні.

Методику розроблено для забезпечення належної організації робіт з польового оцінювання насінневих посівів соняшнику і ріпаку з метою імплементації положень Директиви Ради ЄС про реалізацію насіння олійних та прядивних культур та Насінневих схем сортової сертифікації насіння Організації економічного співробітництва та розвитку, призначеного для міжнародної торгівлі, переглянуті та схвалені рішенням Ради ОЕСР .

Тема 8. Методика польового оцінювання насінневих посівів зернобобових і кормових культур.

Методика проведення ділянкового (грунтового) та лабораторного сортового контролю стосується сортів ботанічних таксонів, які включено до усіх насінневих схем ОЕСР, а саме: кормових трав і бобових видів; хрестоцвітих та інших олійних і прядивних видів; зернових видів; кукурудзи; сорго; буряку кормового і цукрового; овочевих видів; конюшини підземної та схожих з нею видів. Встановлення відповідності зразка насіння опису сорту проводять методом візуального порівняння рослин на контрольній ділянці, засіяній зразком насіння, що репрезентує партію насіння, з рослинами на ділянці стандартного зразка. Кількість нетипових рослин на контрольній ділянці враховують для встановлення сортової чистоти, норми якої передбачені чинними Методиками з польового інспектування для відповідного ботанічного таксону.

3. Структура навчальної дисципліни «Інспекторський нагляд і контроль в насінництві»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	л.р.	інд.	с.р.		л	п	л.р.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Організаційні засади насінництва												
Тема 1. Закони України та нормативно-правові акти, які регламентують діяльність у галузі насінництва.	12	2	2			8	14	2	2			10
Тема 2. Організація сортового і насінневого контролю згідно Закону України «Про внесення змін до деяких законів України у сфері насінництва та розсадництва у відповідь з європейськими та міжнародними нормами і стандартами» № 864-VIII від 29.12.2015.	12	2	2			8	10					10
Тема 3. Внутрішньогосподарський сортовий та насінневий контроль.	12	2	2			8	10					10
Разом за змістовим модулем 1	36	6	6			24	34	2	2			30
Змістовий модуль 2. Організація інспекторських робіт												
Тема 4. Порядок сертифікації насіння сільськогосподарських культур, його	10	2	2			6	14	2	2			10

пакування та маркування.												
Тема 5. Методика польового оцінювання насіннєвих посівів зернових культур.	10	2	2			6	14	2	2			10
Тема 6. Методика польового оцінювання насіннєвих посівів кукурудзи і сорго.	10	2	2			6	10					10
Тема 7. Методика польового оцінювання насіннєвих посівів соняшнику.	10	2	2			6	8					8
Тема 8. Методика польового оцінювання насіннєвих посівів зернобобових і кормових культур.	14	4	4			6	10					10
Разом за змістовим модулем 2	54	12	12			30	56	4	4			48
Усього годин	90	18	18			54	90	6	6			78

4. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Порядок ділянкового (грунтового) та лабораторного сортового контролю	2	2
2	Сучасна організація сертифікації насіння с.-г. культур. Органи сертифікації та оцінки відповідності	2	
3	Документальне супроводження польового оцінювання насіннєвих посівів зернових культур	2	

4	Документальне супроводження польового оцінювання насінневих посівів кукурудзи і сорго	4	2
5	Документальне супроводження польового оцінювання насінневих посівів соняшнику	2	
6	Документальне супроводження польового оцінювання насінневих посівів зернобобових і кормових культур	4	2
7	Особливості польового оцінювання та сертифікації насіння, призначеного для реалізації за межі України	2	
	Усього годин	18	6

5. Теми для самостійної роботи

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Організація насінневого контролю в Україні. Історична ретроспектива.	10	10
2	Внутрішньогосподарський контроль якості насіння як обов'язкова складова діяльності суб'єкта насінництва	8	12
3	Комірна апробація в системі сортової сертифікації окремих с.-г. культур	6	8
4	Нормативні вимоги до сортових і посівних якостей насіння с.-г. культур в Україні	6	10
5	Нормативні вимоги до сортових і посівних якостей насіння с.-г. культур в країнах – учасницях ОЕСР	8	8
6	Загальні положення стосовно польового оцінювання насінневих посівів в країнах – учасницях ОЕСР	6	10
7	Ділянковий та лабораторний контроль країнах – учасницях ОЕСР	6	10
8	Методика польового оцінювання соняшнику країнах –	4	10

	учасників ОЕСР		
	Усього годин	54	78

Самостійна робота здобувачів під час лекцій

1. Конспектування лекцій і відпрацювання конспекту лекцій у позаурочний час шляхом порівняння записів з відповідним розділом підручника, який здобувач вивчав. Після цього внести доповнення до конспекту лекцій, уточнити деякі положення і продумати (розповісти собі) весь текст лекції.

2. Проведення лекційної атестації здобувачів шляхом:

- видати завдання (короткі за формою, але змістовні) за темою лекції, відповідь у кінці лекції;
- на початку лекції видати кожному здобувачу картку для відповіді з попередньої лекції, відповіді через 5-10 хвилин здаються лектору;
- видача завдань для випереджального вивчення відповідного теоретичного матеріалу.

Самостійна робота є доповненням до основного матеріалу курсу, яка є обов'язковою для вивчення і буде оцінюватись як додаткові знання здобувача при атестаціях, передбачених програмою курсу.

Методи навчання

При вивченні курсу «Інспекторський нагляд і контроль в насінництві» використовуються такі методи навчання:

1. Група методів за джерелом інформації і сприйняття навчальної інформації - словесні (лекція, бесіда, розповідь), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (вивчення методів постановки польового експерименту на дослідному полі).

2. Група методів за логікою передачі і сприйняття навчального матеріалу: індуктивні, дедуктивні, аналітичні і синтетичні.

3. Група методів за ступенем самостійного мислення при засвоєнні знань -репродуктивні, продуктивні, а саме: дослідницькі, пошукові, частково-пошукові;

4. Група методів за ступенем управління навчальним процесом: навчання під керівництвом викладача, самостійна робота з підручниками і науковою літературою, текстами лекцій, лабораторно-практичних і семінарських занять, робота з комп'ютером, виконання тестових завдань, тощо.

6. Методи контролю

Форма підсумкового контролю успішності навчання залік

Контроль знань, умінь і навичок студентів – невід'ємна складова педагогічного процесу та форма зворотного зв'язку при вивченні курсу «Спеціальна селекція технічних та олійних культур» використовуються такі види контролю: 1) поточний; 2) періодичний (проміжний); підсумковий.

Поточний контроль – контроль рівня знань та вмінь у процесі навчання, який проводиться на лекціях, лабораторно-практичних заняттях. Його види та форми:

Експрес опитування – опитування на засвоєння попередньої лекції (на початку чергової лекції); опитування під час лекції на розуміння її суті; контроль за засвоєнням матеріалу лекції; співбесіда; програмований контроль знань (картки, вирішення проблемних і ситуаційних завдань, тестування); модульний контроль.

Поточний (проміжний) контроль – це контроль після вивчення розділу, теми змістових модулів. Він включає такі види контролю: контрольні роботи; колоквіуми; тестові опитування; контроль за формуванням практичних умінь і навичок; контроль за умінням вирішувати професійно-орієнтовані завдання.

Підсумковий контроль – це контроль, який здійснюється в кінці вивчення курсу. Це семестровий контроль: курсова робота, комплексні тестові контрольні завдання, семестровий іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота								Всього балів
Модуль 1			Модуль 2					
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	100
15	10	15	15	10	10	15	10	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
66-73	D	задовільно	
60-65	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка **«відмінно» - 90-100 балів** - виставляється студенту, який при відповіді на запитання показав всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, правильно та повністю виконав поставлене завдання, уміє грамотно інтерпретувати одержані результати; продемонструвати знання основної і додаткової літератури, передбачені на рівні творчого використання.

Оцінка **«добре» - 74-89 балів** виставляється студенту, якщо при відповіді на запитання він виявив повне знання програмного матеріалу, передбачене на рівні аналогічного відтворення, правильно виконав поставлене завдання, показав володіння практичними вміннями та

навичками, але припустився окремих несуттєвих помилок, які не мають принципового значення.

Оцінка **«задовільно» - 60-73 балів**. - виставляється, якщо при відповіді на запитання студент виявив повні знання основного програмного матеріалу в обсязі, що необхідний для подальшого навчання і роботи, у цілому справився з поставленим завданням, але при цьому окремими вміннями та навичками володів невпевнено, припустився незначних помилок в арифметичних розрахунках, демонстрував здатність упоратися з виконанням завдань, передбачених програмою на рівні репродуктивного відтворення.

Оцінка **«незадовільно» - 35-59 балів** - виставляється, якщо при відповіді на запитання студент виявив серйозні прогалини в знаннях основного матеріалу, зробив принципові помилки, не зміг розв'язати задачу і провести розрахунки тощо. При визначенні загальної оцінки враховуються, результати поточного, контролю з лабораторних, практичних, семінарських занять, колоквіумів, які відбулися в період, за який проводиться модульний контроль, а також результати захисту індивідуальних завдань та звітів з лабораторних (практичних) робіт, передбачених навчальною програмою з конкретної дисципліни, та самостійної аудиторної й позааудиторної роботи студентів з даної дисципліни.

7. Рекомендована література

Основна

1. В. М. Єрмоленко., О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк. Аграрне право України: підручник. К. Юнікорм Інтер, 2010. 608 с.
2. Волкодав В.В. Правове регулювання охорони сортів рослин. В.В. Волкодав. К.: Алефа, 2003. 268 с.
3. Про насіння та садивний матеріал: Закон України від 26 грудня 2002 р. за № 411- IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 13. С. 92.
4. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 17 січня 2002 р. № 2986. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 23. С. 163.
5. Методика проведення ділянкового та лабораторного сортового контролю. За ред. Ткачик С.О. К.: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 28 с.
6. Насіння сільськогосподарських культур. Методи визначення якості. ДСТУ 4138–2002. ДСТУ 4138–2002 [Чинний від 2003-01-01]. К.:Держспоживстандарт України, 2003. 181 с.
7. Методика проведення експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність та стабільність. Зернобобові та круп'яні. За ред. Ткачик С.О. К.: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 216 с.
8. Методика проведення експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність та стабільність. Зернові. За ред. Ткачик С.О. К.: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 176 с.
9. Методика проведення експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність та стабільність. Олійні За ред. Ткачик С.О. К.: ТОВ «НіланЛТД», 2014. 146 с.
10. Методика проведення експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність та стабільність. Технічні. За ред. Ткачик С.О. К.: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 177 с.
11. Васильківський С. П., Кочмарський В. С. Селекція і насінництво польових культур: підручник. Церква – ПрАТ «Миронівська друкарня», 2016. 376 с.

12. Молоцький М.Я. Селекція і насінництво сільськогосподарських рослин: Підручник. К.: Вища освіта, 2006. 463 с.

13. Гаврилюк М.М., Безлугий М.Д., Мельник М.С. Насінництво та насіннезнавство польових культур. За ред. М.М. Гаврилюка К.: 2007. 207 с.

Додаткова

1. Цивільний Кодекс України: Верховна Рада України від 16 січня 2003 р. за № 435- IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. С. 356.

2. Про затвердження Інструкції про реєстрацію договору про передачу майнового права на сорт і договору про передачу права на використання сорту: Наказ Міністерства аграрної політики України від 21 липня 2003 р. За № 244, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 8 серпня 2003 року за № 698/8019. Офіційний вісник України. 2003 р. № 33. С. 1807.

3. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з оптової торгівлі насінням: Наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, Міністерства аграрної політики України, Державного комітету лісового господарства України, Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 26 листопада 2003 р. за № 124/422/194/201, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 28 листопада 2003 р. за № 1099/8420. Офіційний вісник України. 2003. № 49. С. 2569.

4. Про затвердження Положення про Українську державну помологічноампелографічну інспекцію: Наказ Міністерства аграрної політики України від 20 травня 2003 р. за № 140, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 9 червня 2003 р. за № 458/7779. Офіційний вісник України. 2003. № 24. С. 1161.

5. Про затвердження Положення про Українську державну насінневу інспекцію: Наказ Міністерства аграрної політики України від 23 березня 2004 р. за № 97, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 8 квітня 2004 р. за № 452/9051. Офіційний вісник України. 2004. № 15. С. 1075.

6. Про затвердження Порядку атестації суб'єктів господарювання на право виробництва та реалізації насіння та садивного матеріалу, Положення про Державний реєстр виробників насіння і садивного матеріалу: Наказ Міністерства аграрної політики України від 29 травня 2003 р. за № 152, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 15 липня 2003 року за № 594/7915. Офіційний вісник України. 2003. № 29. С. 1510.

7. Про затвердження Правил проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин: Наказ Міністерства аграрної політики України від 22 вересня 2003 р. за № 348, зареєстрований в Міністерстві юстиції 8 жовтня 2003 року за № 908/8229. Офіційний вісник України. 2003. № 42. С. 126. С. 2237.

8. Про затвердження Порядку перевірки збереженості сорту рослин: Наказ Міністерства аграрної політики України від 21 липня 2003 року за № 246, зареєстрований в Міністерстві юстиції 28 серпня 2003 року за № 741/8062 Офіційний вісник України. 2003. № 36. С. 114. С. 1959.

9. Гаврилюк М.М. Основи сучасного насінництва / Гаврилюк М.М. – К.: ННЦ ІАЕ, 2004. – 256 с.

10. Насіннезнавство. Методичні вказівки / Каленська С.М., Жиральова Н.В., Літошенко М.Ф., Юник А.В. – Київ, 2005. – 56 с.

11. Макрушин М.М. Генетика насіння / М.М. Макрушин, О.О. Кліценко, Є.М. Макрушина // Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть. – К.: Логос, 2001. – Т.2. – С. 62-80.

12. Мельничук М.Д. Біотехнологія рослин : підручник / Мельничук М.Д., Новак Т.В., Кунах В.А. – К.: Поліграф Консалтинг, 2003. – 520 с.

8. Тестові питання до вивчення дисципліни «Інспекторський нагляд і контроль в насінництві»

Змістовий модуль № 1

1. Закон, який визначає основні засади виробництва та обігу насіння і садивного матеріалу, а також порядок здійснення державного контролю за ними:

- а) ЗУ «Про охорону прав на сорти рослин»;
- б) ЗУ «Про насіння і садивний матеріал»;
- в) ЗУ «Про карантин рослин»;
- г) ЗУ «Про захист рослин».

2. Майновим правом інтелектуальної власності на сорт рослин є:

а) право володільця патента і виключне право на дозвіл чи заборону використання сорту;

- б) право вирощувати насіння і садивний матеріал;
- в) право реалізовувати насіння і садивний матеріал;
- г) усі відповіді вірні.

3. Закон, який регулює майнові і особисті немайнові відносини, що виникають у зв'язку з набуттям, здійсненням та захистом прав інтелектуальної власності на сорти рослин:

- а) ЗУ «Про охорону прав на сорти рослин»;
- б) ЗУ «Про насіння і садивний матеріал» ;
- в) ЗУ «Про карантин рослин»;
- г) усі відповіді вірні.

4. Який вчений вперше у світі організував контрольну насінневу станцію?

- а) Сльозкін П. Р.;
- б) Кулешов М. М.;
- в) Фрідріх Ноббе;
- г) М. М. Макрушин.

5. Розшифруйте аббревіатуру міжнародної організації ISTA:

- а) Організація економічної співпраці та розвитку;
- б) Продовольча і сільськогосподарська організація Об'єднаних націй;
- в) Міжнародна асоціація по перевірці насіння;
- г) Світова організація торгівлі.

6. Розрізняють такі типи довговічності насіння:

- а) біологічну, фенотипічну, господарську;
- б) біологічну, господарську, генетичну;
- в) матрикульну, екологічну, ізолакусну;
- г) усі відповіді вірні.

7. Господарська довговічність – це :

а) проміжок часу, протягом якого насіння зберігає схожість, яка відповідає вимогам чинних ДСТУ на посівний матеріал;

б) проміжок часу, протягом якого в насінневому матеріалі зберігається схожість хоча б однієї насінини;

в) кількість живого насіння в досліджуваному зразку, виражена у відсотках, незалежно від того, здатне воно проростати в конкретних умовах, або ні;

г) усі відповіді вірні.

8. До механічних прийомів прискорення фізіологічного дозрівання насіння відноситься:

- а) фітогормони;
- б) імпакція;
- в) електромагнітне поле;
- г) сірчана кислота.

9. Вимушений спокій насіння обумовлений:

а) несприятливими факторами навколишнього середовища;

б) різними фізичними або хімічними властивостями його покривів;

в) специфічними анатомо-морфологічними або фізіологічними властивостями зародка;

г) усі відповіді вірні.

10. Скарифікація – це:

- а) зняття насінневих оболонок;
- б) пошкодження плодових оболонок насіння;
- в) прогрівання насіння;
- г) витримування насіння у воді з постійною аерацією киснем або повітрям.

11. Барботування – це:

- а) зняття насінневих оболонок;
- б) пошкодження плодових оболонок насіння;
- в) прогрівання насіння;
- г) витримування насіння у воді з постійною аерацією киснем або повітрям.

12. Перший керівник Київської контрольно-насінневої станції:

- а) Макрушин М. М.;
- б) Кулешов М. М.;
- в) Сльозкін П. Р.;
- г) Юр'єв В. Я.

13. Підставою для прийняття Мінагрополітики рішення про виключення суб'єкта насінництва та розсадництва з Реєстру є:

- а) неподання суб'єктом насінництва та розсадництва заяви про його виключення з Реєстру;
- б) систематичне грубе порушення законодавства у сфері насінництва та розсадництва;
- в) неприпинення юридичної особи чи підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця;
- г) усі відповіді вірні.

Змістовий модуль №2

1. Який сорт ячменю озимого займав найбільші насінницькі площі на території України у 2023 році?

- а) Снігова королева;
- б) Зимовий;
- в) Достойний;
- г) Дев'ятий вал.

2. Якою є рекомендована норма висіву насіння пшениці озимої у степовому регіоні за оптимальних строків сівби по пару?

- а) 3,0-3,5 млн шт./га;
- б) 3,5-4,0 млн шт./га;
- в) 4,0-4,5 млн шт. /га;
- г) 4,5-5,0 млн шт./га.

3. У якій фазі проводять видові та сортові прополювання насінницьких посівів ячменю?

- а) до цвітіння;
- б) перед колосінням;
- в) після колосіння;
- г) воскова стиглість.

4. Вказати гірший попередник для розміщення насінницьких посівів ділянок гібридизації кукурудзи:

- а) горох;
- б) пшениця;
- в) кукурудза;
- г) ріпак.

5. З переліку вибрати культуру, яка потребує просторової ізоляції:

- а) пшениця тверда озима;
- б) кукурудза;
- в) горох;
- г) просо.

6. На ділянках гібридизації кукурудзи спочатку сіють:

- а) перший рядок батьківської лінії та материнську лінію;
- б) батьківські лінії;

в) другий рядок батьківської лінії;

г) усі відповіді вірні.

7. Який найважливіший захід, необхідний для вирощування гібридного насіння кукурудзи, виведеного на стерильній основі?

а) видалення волотей на материнських лініях;

б) видалення волотей на батьківських лініях;

в) видові та сортові прополки на материнських та батьківських рослинах;

г) усі відповіді вірні

8. Ділянки гібридизації, це:

а) ділянка, на якій висівають батьківські форми для отримання гібридного насіння першого покоління;

б) ділянка, на якій висівають гібридне насіння першого покоління;

в) ділянка, на якій висівають базове насіння;

г) ділянка, на якій висівають добазове насіння.

9. Рекомендована вологість насіння кукурудзи під час збирання в качанах становить:

а) 14–17%;

б) 20–24%;

в) 27–30%;

г) 36–38%.

10. Фертильні кошики рослин соняшнику в стерильних рядках на ділянках гібридизації зрізають:

а) в кінці цвітіння;

б) на початку цвітіння;

в) після цвітіння;

г) в середині цвітіння.

11. Яка мінімальна кількість обстежень по контролю запилення на посівах базового та сертифікованого насіння гібридів та батьківських форм кукурудзи?

- а) 1;
- б) 2;
- в) 3;
- г) 4.

12. Із зазначеного переліку обрати найгірші попередники для посівів соняшнику на насінницькі цілі:

- а) гречка;
- б) ячмінь;
- в) соя;
- г) пшениця.

13. Перші сортові прополовання кукурудзи починають у фазі:

- а) 6–8 листків;
- б) 4–6 листків;
- в) 8–10 листків;
- г) усі відповіді вірні.

14. Вкажіть найгірший попередник для закладення насінницьких посівів сої:

- а) ячмінь ярий;
- б) кукурудза;
- в) багаторічні бобові трави;
- г) жито озиме.

15. В якій ґрунтово-кліматичній зоні України погодні умови прискорюють процес виродження картоплі?

- а) Південний Лісостеп;
- б) Степ;
- в) Полісся;
- г) Центральний Лісостеп.

16. Яка ґрунтово-кліматична зона України має відносно низький ступінь інфекційного навантаження при виробництві сертифікованого садивного матеріалу картоплі?

- а) Південний Лісостеп;
- б) Степ;
- в) Полісся;
- г) Центральний Лісостеп;

17. До якої категорії насіння відноситься клас насінневої картоплі супер-супереліта?

- а) добазове;
- б) базове;
- в) сертифіковане;
- г) усі відповіді вірні.

18. Генерація, яку одержують у перший рік розмноження елітного насіння:

- а) СН-3;
- б) СН-4;
- в) СН-1;
- г) СН-2.

19. Розмістіть послідовно ланки схеми насінництва польових культур:

- а) базове;
- б) добазове насіння;
- в) первинні ланки насінництва;
- г) сертифіковане.

Навчальне видання

ІНСПЕКТОРСЬКИЙ НАГЛЯД І КОНТРОЛЬ В НАСІННИЦТВІ

Методичні вказівки
для самостійного вивчення дисципліни

Укладач:
ГУДИМ Олена Володимирівна

Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman
Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.
Ум. друк. арк. _.
Наклад ___ пр.
Державний біотехнологічний університет
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44